

Huvudman

Luleå kommun
lulea.kommun@lulea.se

Beslut

Datum 2026-06-22

Dnr SI 2026:1482

Sida 1 (7)

Ärendet

Tillsyn av gymnasial vuxenutbildning vid Astar AB för den kommunala Vuxenutbildningen i Luleå kommun.

Beslut

Skolinspektionen avslutar ärendet.

Om ärendet

Skolinspektionen har våren 2026 inlett en tillsyn av kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå vid anordnaren Astar AB i Luleå kommun. Tillsynen är avgränsad till de sammanhållna yrkesutbildningarna byggnadsmålare och hotell och turism. Utbildningen anordnas genom entreprenad men det är huvudmannen för utbildningen, Luleå kommun, som är ytterst ansvarig för utbildningen och att eleverna får den utbildning de har rätt till.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Astar AB följer gällande bestämmelser om arbetsplatsförlagt lärande, validering samt revidering av individuella studieplaner.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, rektor och biträdande rektor samt ansvarig rektor från huvudmannen mellan den 26 maj och 4 juni 2026. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat beslut om arbetsplatsförlagt lärande samt beställningsunderlag.

Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet. När det i beslutet hänvisas till utsagor från rektor och biträdande rektor avses rektorerna hos utbildningsanordnaren Astar AB, om inte annat framgår.

Motivering av beslutet

Arbetsplatsförlagt lärande

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har tagit del av beställningsunderlaget som har avtalats mellan Luleå kommun och Astar AB. Av detta framgår att ansvaret för anordnandet av apl ligger på Astar AB.

Rektor och biträdande rektor uppger att anskaffandet av apl-platser varierar beroende på vilken lärare som ansvarar för utbildningen. Av intervjuer med elever och lärare på utbildningen till byggnadsmålare framgår att eleverna i första hand förväntas ordna sin apl-plats själva, men att läraren hjälper till om någon elev inte lyckas hitta en plats. Läraren uppger att det inte är något problem för eleverna att hitta en apl-plats. Av intervjuer med lärare och elever från utbildningen inom hotell och turism framgår att läraren ordnar apl-plats och att eleverna därefter får information om sin placering.

Vid intervju med ansvarig rektor från huvudmannen framgår att planeringen av apl utgår från beställningsunderlagen som beslutats för respektive utbildning, där ämnena och det centrala innehållet framgår. Utifrån den görs en bedömning av vilka ämnen och delar av centralt innehåll som lämpas att utföra i skolmiljö eller under arbetsförlagt lärande.

Skolinspektionen har tagit del av apl-planeringen för båda utbildningarna, vilket beslutats av huvudmannen. Av dokumenten framgår vilka undervisningssätt som lämpas för respektive delmoment, utifrån ämnens centrala innehåll. Det framgår vilka moment som ska genomföras teoretiskt, skolförlagt och/eller på apl. Delmomenten omfattas av ett eller flera av dessa undervisningsupplägg och det framgår även att moment som inte kan genomföras som apl säkerställs genom skolförlagd undervisning. Sådana förändringar ska återkopplas till huvudmannen som i sådana fall beslutar om ett ändringsbeslut av innehållet på apl.

Rektor och biträdande rektor uppger att apl är förlagt i slutet av utbildningen. Lärarna ansvarar för att planera utbildningens platsförlagda studier och arbetsplatsförlagda lärande så att samtliga delar av det centrala innehållet genomförs. De delar som inte går att genomföra inom arbetsplatsförlagt lärande genomförs i skolans lokaler.

Under intervjuer med elever från utbildningen till byggnadsmålare framgår att eleverna inte vet vilka moment som kommer att ingå i deras arbetsplatsförlagda lärande. Vid intervju med elever från utbildningen inom hotell och turism framgår att de har god kännedom om vilka områden som kommer att behandlas under deras apl samt vilka veckor de kommer att arbeta med respektive moment.

Vid intervjuer med lärare förekommer skillnader gällande hur innehållet av apl planeras. Vissa lärare planerar i förväg och det framgår tydligt vilka moment som eleverna ska arbeta med och när olika delmoment ska genomföras. Inom vissa nivåer av ämnen kan det vara svårt att i förväg fastställa vilka moment som ska ingå i apl, eftersom elevernas uppgifter styrs av vilka arbetsmoment som är aktuella på arbetsplatsen under perioden. I de fallen kontrollerar läraren efter avslutad apl vilka moment

som har genomförts, exempelvis genom dokumentation som veckobrev, bilder och arbetsplatsbesök.

Vid intervju med ansvarig rektor från huvudmannen framgår det att arbetsgången skiljer sig åt mellan olika program eftersom utbildningarnas innehåll är mer eller mindre detaljrika. För byggnadsmålare är utbildningen uppbyggd på samma grundstruktur inom samtliga nivåer av ämnen och elever fördjupar kontinuerligt sina kunskaper medan utbildningen inom hotell och turism har ett mer tydligt centralt innehåll som ska genomföras, som exempelvis servering.

Det framgår av inkommen information inför tillsynsbesöket att samtliga sammanhållna yrkesutbildningar har apl som motsvarar minst 15 procent av utbildningen. Detta framgår även av beställningsunderlagen mellan Luleå kommun och Astar AB.

Enligt lärare, rektorer och ansvarig rektor från huvudmannen har samtliga elever inom utbildningarna byggnadsmålare och hotell och turism fått korrekt omfattning av arbetsplatsförlagt lärande. Lärare uppger att eleverna som läser till byggnadsmålare är ute på apl under minst tolv veckor samt att elever på utbildningen hotell och turism har tio veckors apl. Av mottaget beställningsunderlag framgår att eleverna som läser till byggnadsmålare ska få minst tio veckor apl samt att eleverna på utbildningen hotell och turism ska få minst fyra veckor apl.

Enligt undervisande lärare har samtliga elever på båda utbildningarna en utsedd handledare med relevanta kunskaper och erfarenheter. Lärare uppger att de har kontakt med handledarna både inför och under perioden för arbetsplatsförlagt lärande. Kontakten sker genom exempelvis samtal eller besök och syftar till att förbereda både elev och handledare samt skapa goda förutsättningar för lärande. Det har förekommit enstaka fall där samarbetet mellan handledare och elev inte har fungerat väl, och i sådana situationer har eleven erbjudits apl vid en ny arbetsplats.

Rektorerna uppger att lärarna genomför en riskbedömning för den aktuella apl-platsen. I detta arbete säkerställer lärarna handledarens kompetens och informerar om vikten av handledarutbildning. Lärarna uppger också att handledarens lämplighet bedöms inför elevens apl, i syfte att säkerställa att arbetsplatsen är ändamålsenlig och håller god kvalitet. Information om handledare och arbetsplats dokumenteras i ett system som huvudmannen har tillgång till.

Rättslig reglering

Arbetsplatsförlagt lärande avses lärande i en utbildning som genomförs på en eller flera arbetsplatser utanför skolan (2 kap. 26 § förordning [2011:1108] om vuxenutbildning).

Huvudmannen ansvarar för att skaffa platser för arbetsplatsförlagt lärande och att lärandet uppfyller de krav som ställs på utbildningen. När det gäller sammanhållna yrkesutbildningar ska rektorn även besluta om vilka nivåer i ämnen eller delar av sådana nivåer som ska genomföras som arbetsplatsförlagt lärande (2 kap. 27 § första stycket förordning om vuxenutbildning).

Omfattningen av arbetsplatsförlagt lärande för varje elev ska vara minst 15 procent av den sammanhållna yrkesutbildningen (2 kap. 28 § förordning om vuxenutbildning).

Inom kommunal vuxenutbildning beräknas 20 verksamhetspoäng för en veckas heltidsstudier eller för validering av kunskaper av motsvarande omfattning (2 kap. 2 § första stycket förordning om vuxenutbildning).

För en elev som deltar i arbetsplatsförlagt lärande ska det utses en handledare på arbetsplatsen. Som handledare får bara den anlitas som har nödvändiga kunskaper och erfarenheter av uppdraget och som även i övrigt bedöms vara lämplig (2 kap. 30 § förordning om vuxenutbildning).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionens utredning visar att samtliga elever inom båda utbildningarna, som är sammanhållna yrkesutbildningar, får apl motsvarande minst 15 procent av utbildningen. Vidare framgår att eleverna har handledare som är lämpliga och har relevant yrkeserfarenhet.

Ansvarig rektor från huvudmannen har genom beställningsunderlagen fattat beslut om vilka delar av nivåer i ämnen som ska förläggas på apl inom båda utbildningarna. Av besluten framgår vilka moment som ska genomföras på apl, vilket utgår från det centrala innehållet. Mellan utbildningarna förekommer skillnader gällande bland annat planering av apl. Vissa lärare planerar samtliga moment i förväg medan andra kontrollerar vilka moment som eleverna utfört under sin apl i efterhand. Att kontrollera vilka moment som genomförts på apl i efterhand kan medföra en risk att eleverna inte får allt centralt innehåll, särskilt när elevernas apl-period är förlagd till slutet av utbildningen. Det har dock av Skolinspektionens utredning inte framkommit att lärare gör avsteg från huvudmannens beslut om vilka moment som ska genomföras på apl. Skolinspektionen vill här framhäva vikten av att verksamheten fortsatt säkerställer att huvudmannens beslut om vilka delar av nivåer av ämnen som ska genomföras som arbetsplatsförlagt lärande följs.

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte att Luleå kommun brutit mot bestämmelserna när det gäller arbetsplatsförlagt lärande. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Validering

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Elever uppger vid intervjuer att de vid starten av utbildningen fick fylla i ett formulär med frågor om sina tidigare erfarenheter. Rektorerne framhöll att validering förekommer inom verksamheten och att det finns flera olika vägar för att genomföra validering.

Av information som Skolinspektionen mottagit inför tillsynsbesöket framgår att samtliga sökande erbjuds en inledande kartläggning, följt av ett möte med studie- och yrkesvägledare. Rektorerne uppger att det kan inkomma förfrågningar om validering från studie- och yrkesvägledare, särskilt om relevant information framkommer redan i ansökningsskedet.

Rektorerne uppger även att det under utbildningens gång kan framkomma att elever har relevanta yrkeskunskaper. En lärare uppger att det kan förekomma att elever har kunskaper inom vissa delområden och att eleven i sådana fall kan validera dessa.

Enligt rektorerne sker samtlig validering genom att elevernas kunskaper prövas genom både teoretiska och praktiska moment i skolans lokaler. Om en elev uppvisar relevanta kunskaper vid valideringen kontakter utbildningsanordnaren kommunen och föreslår en förkortad studieplan. En sådan studieplan innebär att utbildningstiden förkortas genom att de moment som har validerats tas bort, vilket gör att eleven kan fortsätta sina studier utan avbrott.

Valideringar dokumenteras i ett dokumentationssystem som eleverna har viss tillgång till. Huvudmannen har också tillgång till systemet och kan ta del av lärarnas dokumentation av elevernas utveckling och progression.

Rättslig reglering

Huvudmannen är skyldig att se till att en elev erbjuds validering, om eleven behöver det och valideringen görs inom ramen för en eller flera kurser eller nivåer som bekostas av elevens hemkommun. Med validering avses en strukturerad process som innehåller en fördjupad kartläggning och en bedömning som syftar till ett erkännande av en persons kunnande oberoende av hur det förvärvats. Rektorn ska verka för att valideringen görs i enlighet med lag och andra författningar (20 kap. 42 § skollagen).

Den som har genomgått en validering enligt 42 § ska ha möjlighet att få resultatet erkänt genom betyg. Betyg efter en validering ska sättas genom prövning (20 kap. 43 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Individuella studieplaner

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Ansvarig rektor från huvudmannen uppger att huvudmannen ansvarar för elevernas individuella studieplan. Lärare uppger att samtliga elever har utarbetade individuella studieplaner som vid utbildningens start revideras i samråd med hemkommunen, utifrån vad som framkommer gällande elevernas behov, mål och förutsättningar. Även elever uppger att de har individuella studieplaner.

Av intervjuer med lärare framgår att individuella studieplaner revideras i samråd med huvudmannen. Revideringar sker genom att ansvarig lärare kontaktar kommunen för att säkerställa att föreslagna ändringar godkänns. Enligt lärare kan revidering exempelvis bli aktuellt när elever efter genomförd validering får en förkortad studieplan eller att elever efter utbildningsintroduktionen som genomförs i början av utbildningen, vill byta inriktning.

Ansvarig rektor hos huvudmannen uppger att det är huvudmannen som har den formella beslutanderätten vid revideringar av individuella studieplaner. Detta innebär att lärare lämnar förslag till ändringar, vilka därefter prövas och beslutas av kommunen. Rektorn framhåller vidare att det upprättade avtalet tydliggör ansvarsfördelningen mellan parterna samt att de underlag som inkommer vid förfrågningar om revidering i regel är väl genomarbetade.

Rättslig reglering

Hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna (20 kap. 8 a § skollagen).

Den individuella studieplanen ska utarbetas i samverkan med eleven. Planen ska upprättas i nära anslutning till antagningen och ska vid behov revideras. Rektorn ansvarar för att planen revideras och, om eleven deltar i utbildning i annan kommun än hemkommunen, att hemkommunen informeras om revideringen (2 kap. 16 § tredje stycket förordning om vuxenutbildning).

